

Õigus ja Kohus

„Päewalehe“, „Aja“
ja „Koidu“ hinnata
:: :: eralifa :: ::

Ilmub 1 kord kuus

00 Õigusteadusline ajakiri 00

Tegew toimetaja
cand. jur. P. Ruubel

Nr. 4

April

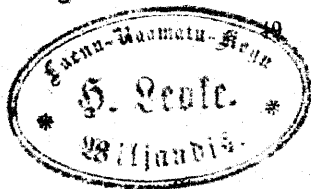
1914

Sunduslikust aktide järele täitmise korraft.

1. jaanuarist j. a. hakkas uus seadus maksma, mis kohtule õiguse annab teataval kordadel ilma poolte, j. o. nõudja ja kostja, väljakutsumiseta otsust ära teha. Rääsolemas kirjelduses vaatame järele: misjagustel kordadel on see võimalik, kes ja kelle vastu on õigus järele lihtsat nõudmiskorda tarvitada ja milles see kord seisab.

Sundusliku täitmiskorra alla käiwad: 1) kreposti, notarial ja notariuse poolt õigekstunnistatud aktid, raha või liikuma waranduse nõudmiste asjus, kui nendes aktides aratähendatud kohustuste täitmine mitte mõne niisuguse tingimisega seotud ei ole, mida nõudjal enne tõeks tuleb teha; 2) sellesamas korras tehtud ehk õigekstunnistatud liikumata waranduste rendilepingud, kui nõudmine liikumata waranduse käest äraandmisesse rendiaja lõppemise pärast või rendiraha nõudmisesse puutub; 3) protesteeritud mekslid; 4) kokkuleppimise aktid, mis töölistele ja teenijatele kui ka nende perekonnaliikmetele õnnetute juhtumiste läbi tekkinud tasumäära kohta antud isearaliste seadluste põhjal õigeks tunnistatud.

Nimetatud aktisid ei või sunduslikel teel mitte täitmisele anda: 1) kui täitmine kroonu vastu käib ja 2) kui aktis määratud kohustus ära aegunud.

Digus aktide järele sunduslikku täitmist nõuda on: 1) isikul, kelle nime peale akt välja antud; 2) isikul, kellele akt seaduslikul teel kinnitatult edasi antud; 3) nimetatud isikute kinnitatud pärijatel; 4) käemehel, kes mõlgniku eest mõla kohtuotsuse või sundusliku täitmise teel ära maksnud ehk kui maksmine akti peal oleva sellekohase märkusega ehk ka iseäralise kinnitatud mõlatunnistusega tõeks on tehtud; 5) liikumata varanduse rendilepingute korral selle omandajale kui tema õigused krepsti ehk teiste tarvilikkude dokumentidega kindlaks on tehtud; 6) protesteeritud vekslite korral — vekslit omanikul, kelle nimel veksel protesteeritud, ja ka girantidel, käemeestel ja vahemeestel посредники, kes vekslit järele mõlgniku eest ära maksnud.

Sunduslik täitmine on lubatud: 1) isiku vastu, kelle nimel akt välja antud ja protesteeritud vekslit korral — kõikide nende isikute vastu, kes ennast sellega kohustanud; 2) käemehe vastu, kes ennast teatava aja peale kohustanud, kui niisugune kohustus on ära tähendatud akti iseenele peal, selle tegemise ehk kinnitamise juures ja kui nõudmine sunduslikuks täitmiseks mitte hiljem kui kuu aega enne kohustuse täitmise termi sisse on antud; 3) isiku vastu, kellele üürilepingu järele üüritud asja tarvitamise õigus edasi antud, kui see edasiandmine lepingu peale tehtud ja notariuse ehk krepsti teel kinnitatud sellekohase märkusega tõendatud on; 4) mõlgniku pärijate vastu, kui nad kohtu teel pärijateks kinnitatud ehk testamendis, mis kohtu poolt kinnitatud, pärijateks nimetatud.

Sundusliku nõudmise kohta antud palvekirjades peab punktipealt ära tähendatud olema: nõudmise (kapitali) summa, trahviraha ja tingitud ehk seaduslikud protsendid; vekslit nõudmise korral peab nimetatud olema niihästi protesteerimise kulud kui ka vekslit seaduses (§§ 45, 53, 102 ja 103) ettenähtud tasumäär.

Palvekirjale on tarvis juurde lisada akt, mille põhjal nõutakse, kohtu poslinimaks pool vähemas sun-

rufes kui harilikult, poognamaks ja vekсли nõudmise korral — protesterimise akt.

Palwekirja sundusliku nõudmise üle antakse rahukohtunikule. Raha ja liikuma varanduse nõudmiste kordadel tuleb palwekiri sellele rahukohtunikule anda, kelle piirkonnas kostja elab ehk kus otsus täidetakse; obligatsioonide ehk jälle liikumata varanduse käest äraandmistesse puutuwatesse nõudmiste kordadel — sellele kohtunikule, kelle piirkonnas liikumata varandus on. Kui rahukohtunik võimaliku leiab olevat nõudmist täita, siis teeb ta sellekohase otsuse, ilma et ta kostjat välja kutuks, akti enese peale. wastasel korral, kui kohtunik nõudmise ära ütleb, teeb ta sellekohase märkuse akti enese peale. wastasel korral, kui kohtunik nõudmise ära ütleb, teeb ta sellekohase märkuse akti peale ühes nende põhjuste äratähendamisega miks nõudmine tühjaks tunnistatud ja annab sisseantud dokumendid ühes makstud kuludega tagasi.

Kohtuotsuse täitmine sunduslikul teel tehtud otsuse järele sünnib samati kui harilikult, ainult selle wahega et: 1) kostjale ühes teatelehega (НОВЪСТКА) ka selle akti ja kohtuotsuse ära kiri saadetakse, mille järele nõudmine sünnib; 2) kostjale antakse priitahtliseks õiendamiseks kolmepäewane aeg ja 3) otsuse täitmise üle, terwelt ehk jaoti, teeb pristaw sellekohase märkuse akti peale ja annab akti täielise äramaksmise korral kostja kätte, osalt maksmise korral annab tema selle üle kwitungi; üürinõudmiste õienduse järele antakse akt nõudjale tagasi.

Kui kostja nõudja nõudmist mitte õigeks ei pea, siis võib tema kuue nädala jooksul ära kirja kättesaamisest arvates, asja harilikul kohtuteel õiendamiseks sisse anda.

Sunniteel sissenõutud raha ehk kostja käest ärawõetud asjad ehk muu varandus antakse nõudjale ainult 7 päewa järele kätte, kui kohtu poolt mitte nõudmise seisumajätmise ehk kindlustuse üle iseäralist määrust ei ole ilmunud.

Rahukohtuniku otsuse peale võib nõudja kõigis neis asjus, milles tema nõudmine täitmata jäetud, 7 päeva jooksul erakaebtuse teel rahukogusse kaebada. 7-päevane termin arvatakse nõudjale akti tagasisaatmise ajast peale. Kostjal on õigus 7 päeva jooksul, esimise teatelehe kättesaamisest arvates, selle rahukohtunikule, kelle piirkonnas otsus täidetakse, palwekirja sundusliku täitmise seismajätmise üle sisse anda. Sarnast palwekirja võib ka rahukohtunikule kohtupristami kaudu sisse anda, kes ta viibimata edasi peab toimetama. Rahukohtunik on kohustatud kostja sellelaadi isi palwet vähemalt 3 päeva jooksul otsustama. Kui palve otsustamiseni jääb täitmine seisma. Kui kohtunik palve tähelepanemiseväärilise leiab olevat, siis on tal õigus kõike täitmise protseduri seisma jätta ja tarbe korral kostjalt tarvilist kindlustust nõuda. Sellekohane rahukohtuniku otsus täitmise seismajätmise üle on lõpulik ja saab isearalise pristamile saadetud kohtu käsu läbi teostatud.

Kui kuu aja jooksul rahukohtuniku määrus seismajätmise üle mitte selle kohtu otsusega, mille piirkonda kostja varanduse vabastamise nõudmine käib, õigeks ei ole tunnistatud, siis kaotab ta oma jõu.

Nõudja, kellele rahukohtunik sunniteel täitmises ära ütelnud, võib nõudmist kostja vastu harilikul teel sisse anda.

(Esiwiil kohtup. Sead. paragr. 161¹—161²⁴).

Mis wahe on wannutatud adwokadi, wannutatud adwokadi abi, era-adwokadi ja n. n. „nurga-adwokadi“ wahel.

(S ä r g.)

Nagu öeldud, sai uute kohtu seaduste kaudu iseseisew wannutatud adwokatide seisus asu'atud. Mis sugune on selle korraldus? Kohtu asutuste seaduse paragr. 356 järel on wannutatud adwokadid üksikute kohtupalatite

järele seisustesse korraldatud. Nende seisuslised asutused on: 1) üleüldine kogu ja 2) nõukogu. Üleüldine wannutatud advokatide kogu walib nõukogu liikmed, waatab aastaaruanded järele ja otsustab üleüldise kõiki advokadi seisuse sisemise elusse ja korraldusesse puutuwaid küsimisi. Nõukogu tegewus on kohtu asut. seaduste paragr. 367. ära määratud. Tema wõimupiirkonda käib: 1) nende isikute palwepalkade läbiwaatamine, kes wannutatud advokatide seisusesse ehk sellest wälja astuda soowivad ja seisusesse wastuwõtmiist ehk äraütlemise teadustamine kohtupalatile; 2) wannutatud advokatide tegewuse kohta antud kaebekirjade läbiwaatamine ja ühtlasi ka advokatide tegewuse üle järelewaatamine; 3) isikutele, kellel waesuse tunnistus ehk kes sellekohase palwega nõukogu poole pööravad, advokatide määramine järjekorra järele; 4) advokadi tasumääramine taksi järele sellel korral kui tema ja kliendi wahel kirjalikku leppingut ei ole tehtud ja weel mõned teised wähema tähtsusega asjad.

Nõukogu on õigustatud distsiplinar teel: 1) hoiatusi ja 2) noomitusi tegema; 3) advokadi ameti pidamist kuni 1 aastani ära keelata; 4) wannutatud advokadi seisusest wälja heita; 5) iseäranis tähtsatel kordadel kohtu kätte anda. Nõukogu kohtupidamise kord wannutatud advokatide üle on osalt seaduse ja osalt praktika poolt wälja töötatud. Nõukogul ei ole õigust trahwi peale panna, ilma, et ta enne jüüdistatama käest seletust ei oleks küsinud. Kui aga wiimane neid teatavaks ajaks sisse ei anna ehk isiklikult asja seletama ei ilmu, teeb nõukogu tema käes olemate teadete põhjal otsuse. Kõikide nende nõukogu otsuste peale, mille järele nõukogu poolt hoiatus ehk noomitus on määratud, wõib kahe nädala jooksul, nende teadaandmisest arwates, kohtupalati edasi kaebada. Määrused, mis nõukogu distsiplinar teel teinud, antakse palati prokurörile teada, kellel õigus on nende wastu palatisse protesti sisse anda.

Wannutatud advokadi seisusesse astumise tingimised on paragr. 354 kohtu asut. seaduses ära määratud

ja on järgmised: 25-aastane wanadus, Wene riigi alam-
lus, ülikooli diplom ehk mõne teise kõrgema õigustead-
lise õpeasutuse lõputunnistus ja 5-aastane tegelik ette-
walmistus kas kohtu-asutustes teenides ehk wannutatud
adwokadi abina tegem olles. Peale nende tingimiste pa-
neb nõukogu iseäranis suurt rõhku wastuwõtmise juures
wastuwõetawa kõlbliste omaduste peale. Nende hindami-
ses ja üleüldse wastuwõtmises on nõukogul laialdane
wabadus käes — tema võib wastuwõtmist ilma põh-
juste nimetamiseta ära ütelda. Seisusesse wastuwõet-
tule antakse sellekohane tunnistus, mida kohtusse ette
tuleb näidata. Kohus wannutab tema ära ja paneb
wannutatud adwokatide nimekirja üles.

Adwokadi seisusesse ei ole luba mitte astuda: 1)
neil, kes riigi ehk seltskondlikes teenistuses on, wäl-
jaarwatud need, kes seltskondlikus ehk au-ametis ilma
tasuta teenivad; 2) maksujõuetuks tunnistatud wõlg-
nikkudel; 3) neil, kelle õigused kohtu poolt kitsenda-
tatud ja 4) neil, kellel kohtu poolt keelatud wõõraid
kohtu asju ajada ja kes wannutatud adwokadi seisus-
est wälja heidetud (paragr. 355 R. a. §.).

Wannutatud adwokadi abidel on sama-
jugune kõrgem õigusteadline haridus kui wannutatud
adwokatidel. Kuna seaduses nende seisusline korraldus
lähemalt ära määratud ei ole, siis põhjeneb see pea-
asjalikult praktikast wäljatöötatud normide peal. Wan-
nutatud adwokadi abide seisuslisi asju ajab wanner-
tatud adwokadi abide komisjon, mille tähtsamad otsu-
sed wannutatud adwokatide nõukogu kinnitamise alla
käiwad. Enne 5-aastalist praktikalist tegewust adwokadi
ametis ei või wannutatud adwokadi abi wannutatud
adwokadi seisusesse wastu wõetud saada

Selle aja jooksul tuleb wannutatud adwokatide abidel
sellest kohtust, mille piirkonnas nemad asju ajada soo-
wivad, iseäraline tunnistus wälja wõtta, mis teatawa
maksu alla käib. Wannutatud adwokadi seisusesse was-
tuwõtmisega kaob sarnase tunnistuse wäljawõtmise tar-
widus ära.

Mis era-advokatidesse puutub, siis peab kõige pealt tähendama, et neil niihästi kõrgem õigusteadusline eriharidus kui ka seisusline korraldus puudub. Selleks, et kohtu-asjade ajamiseks luba saada, peavad nemad selle kohtu juures, kus nad asju ajada mõtlewad, iseäralise katse või eksami ära tegema, mille läbitegemise järele nemad kohtust asjaajamise luba tunnistuse teatava maksu eest wälja saawad wõtta. Eraadvokatide institut on ajutine asutus ja sai sellega elule kutsutud, et esialgu ülikooli-haridusega õigusteadlast wähe oli. Wiimaste arwu tõusmisega kaotab ka eraadvokatide olemasolu oma mõtte ja mististe ei saa enam kaugel olema see aeg, kus kohtud neile enam üleüldse asjaajamise luba wälja ei anna.

Mis n.-n. „nurga-advokatidesse“ puutub, siis ei puudu neil mitte ainult tarwiline õigusteadusline haridus ega seisusline korraldus, waid neil ei ole kohtu-asjade ajamiseks ka mingisugust seaduslikku luba olemas. Nemad wõiwad sellega asjaajamise juures täitsa oma pead talitada — muudugi nii palju, kui see mitte awalikuks ei tule. On arusaadam, et nende juures kliendi õiguslised ega aineltjed huwid mitte millegagi kindlustatud ei ole ja sellepärast oli enam kui tarwis, et riigiwõim nende tegemust seaduseandlisel teel ära keelab ja neid wõrdlemisi suure karistusega ähwardab.

Toimetuse kirjakaft.

Küsim. 25. Kellele jääb mereranna õigus? Wergi küla mehed ostfiwad oma kohad mõisa läest ära. Ümber küla kolmest landist on meri ja rand on mõisa omandus. Kas on külarahwal selle ranna õigus või mõisjal? Kas wõib külarahwas omale torjata või kas wõib mõis ära keelata seda torjamaft, mida meri wälja ajab? Wergi küla mehed ostfiwad oma kohad ilma talapüügi õiguseta. Kas wõib mõis neile talapüügi ära keelata ja seda teistele edasi rentida?

Wastus: Eraseaduse 3. kõite paragr. 1029 põhjal on Eestimaal mereäärsete mõisate omanikkudel mereranna kohta õirramata ainuõigus, mille tõttu nim. küla elanikkudel ran-

naðigust ei wõi olla. Mõisaomanik wõib jellepärast ta ära keelata külarahwast merest randa uhitud asju korjamast.

Erased. 3. §. paragr. 1032 põhjal on mereäärsete mõisate omanikkudel Cesti- ja Liwimaal kalapüügi ainuõigus kolme wersta laugusel rannast. Kaugemal merel wõib igauks wabalt talu püüda. Nimetatud piirides wõib mõisnik kalapüügi-õigust külaelanikkudele ära keelata ja seda wälja rentida kellele tahab.

Rüsim. 26. Kas on Liwimaa wallawalitsused kohustatud neile wallaliikmetele, kes kogukonnast wäljas elawad, lähikest kokkewõtet walla kulude ja tulude eelarwest saatma, kui need seda nõuawad, wõi mitte? (Sarnased aruanded on nüüd pea-aegu igal pool moodis ja trükitakse harilikult ametlikule walla postkaardile, millega maksu suurust teatatakse. Minult mõned taru-urka mehed ei taha ajanõuetele wastu tulla.) Kui on, kas siis aruanne soowijale maksu eest wõi maksuta peab wälja saadetama ja misõiguste seaduseparagrafide eht korralduste põhjal? Kas wõib sarnase aruande saatmatajätmise korral wallamaksu ajutiselt maksmata jätta?

Wastus: Otsekohest seadusemäärust ei ole meie teada selle kohta mitte olemas. Wallamaksust ei wabasta aruande saatmatajätmine mitte.

Rüsim. 27. Kas on praegusel ajal niiõigust pankra olemas, kas era- wõi riigipanka, kust wäitewõllupidaja maaparandamiseks, näit. kraawitamise ja soo põllustegemise peale, pika-ajalist laenu wõiks saada. Koht on Tallinnamaa kubermangus ja koha hinnast on tats kolmandikku põllupanga poolt wälja makstud. Kui on, misõiguse asutuse poole tuleks siis palwega pöörata?

Wastus: Sellekohast pankra, mis otsekohe põlluparandamiseks laenu annaks, ei ole meil mitte olemas. Seaduseandlisel teel on küllawatjusel iseäralise põlluparandamiseks kapitali asutamine, kuid selle teostegemist tuleb weel ära oodata. Praegu saaks maaparandamise otstarbel laenu piitema aja peale Mõisnikkude Kredit-ühisusest, kust laenusamiseks tingimisi lähemalt järele tuleb pärida.

Rüsim. 28. Kas on Cestimaal piimaühisuste piimatolitused kohustatud kroonule mingiõigust maksu maksma?

Wastus: Piimaühisused ei käi mitte kroonumaksude alla.

Rüsim. 29. Olen Liwi kub. põllupangalt ostetud talu peremehe käest wafamaa maad rentinud maja pealeehitamiseks. Kas on mul wõimalik seda kaupa krepostiraamatusse sisse kirjutada lasta wõi ei, ja kui on wõimalik, kas peremehe pojal on õigus pärast peremehe surma mind nimetatud maa pealt ära ajada wõi ei?

Wastus: Teie poolt renditud maad ei ole juba se-

lepärast võimalik kreposterida, et ta seadusliku suurust välja ei anna.

Kreposterimata rendikontrahti võib praeguse omaniku seaduslik järeltulija igatahes tühjaks tunnistada ja Teid kohta pealt välja tõsta.

Rüsim. 30. Kas on niisugust raamatut olemas, kust wallawolikogu liikmed oma kohuste täitmisele tarvilist juhatast leiaksid?

Wastus: Meie teada ei ole jarnast raamatut, mis just wallawolikogu liikmete tarwis välja antud, olemas. Kõik, mis wallawolikogu liikmete kohta käib, leidub Talurahwa-seadustes.

Rüsim. 31. Meil on Liwimaal hingemaa koht. Ja suri meil ilma testamendi tegemata ja seda kohta viidas kuni siamaani meie ema. Meid on üks wend ja 4 õde, kellest kohta peal keegi ei ole. Pärast isa surma on ema ühes meie alaealise õega ilma meie teadmata ennast kohta pärijaks lasknud kinnitada. Oleme järele pärinud wallakohtust, kus õeldi, et otjus täiejõuline on ja protsessi enam ülem-talurahwakohtusse anda võimalik ei ole, sellepärast, et edasikaebamise aeg mööda on läinud. Pärijate kuulutus on kuber-mangu ajalehes 1 aasta 3 kuud olnud, mida meie mitte ei teadnud. Kas on meil veel kohtu teel midagi nõuda ja kus nimelt? Kas maksab see veel seda kulu, kui koht näit. 300 rubla väärt on. Misugust summat peab nüüd iga pärija nõudma? Kas võib üks kõigi eest nõuda või peab igaüks ise omale nõudma. Kas saab nüüd ema keelata kohta edasi müüma. Koht on temal kreposteritud. Kui koht saab ära müüdud, aga ema on ennem selle 48 aasta peale rendile andnud, kas maksab rentniku kontrakt edasi uue ostja ees, kui kontrakt on seaduse teel kreposteritud.

Wastus: Nõudmist teiste pärijate nime peale finnitatud päranduse kohta võivad finnitamata jäänud pärijad, kui pärijad kohtu poolt kuulutuse läbi välja kutsutud on saanud, sellel korral üles võtta, kui nad tõeks teha võivad, et üleskutse pärijate finnitamise üle neile mitte nende enda juu läbi teada ei wõinud olla ehk sai neile liig hilja teada (Gra). paragr. 2619). Kui seda tõeks teha ei saa, siis ei ole Teil nõudmist mitte enam võimalik üles võtta. Wastaja korral on igaal pärijal õigus oma seaduslik osa nõuda ja üks võib kõigi eest ainult sellekohasel wolitusel nõuda. Ema võib, kui koht tema nimel kreposteritud, sellega toimetada kudas tahab (muidugi nii, et kaaspärija tütre õigused rikutud ei saa). Temast kreposteritud rendikontrakt jääb müügitorral seaduslikusse jõusse. Nõudmise üleswõtmine näitab küll kahtlane olewat ja tahub waewalt kulud ära.

Rüsim. 32. Kas algab täitmiselehe aegumine sest päewast,

kui wõlgnitu warandust wiimast lorda müüdi, wõi sellest, kui wõlanõudja oksjonist saadud raha wastu wõttis ühes asjadega, mis oksjonil müümata on jäänud. Täitmiselehe peal olewast märkusest ei ole weel 10 a. täis. Märkus on siis tehtud, kui wallatohus wiimase raha kätte andis.

Wastus: Täitmiselehe aegumine hakkab sellest päewast peale, mil see märkus tema peale tehti.

Rüsim. 33. Minul suri isa ära ja jättis koha pärida. Mina olen pärijate hulgas kõige wanem — 20-aastane. Kas saab kohta enne 21 aastat ümber kirjutada lasta ja kas on waja poschlinimaksu maksta? Koht on Gestimaal, põllupanga omandus.

Wastus: Maksub tulewad Teil kõiit maksta. Kohta wõib enne, kui Teie 21 aastat wanaks saate, Teie nime peale kirjutada; selleks tuleb Teil ennast pärimiste-õigustes finnitada. Muidugi jääte Teie kuni 21-aastani hooletandjate ülewaatuse alla.

Rüsim. 34. Minul on wennaga ühine rehi ja rehealune, maamõõtja poolt wäljamõõdetud ühise maa peal. Et rehealune üsna ära on lagunenud, siis on minu soow rehealust rehe küljest ära lõhkuda ja pool lõhutud materjalist kui ta jaei all olewat maad enese kätte saada. Wend aga seisab lõhkumise wastu ja nõuab minult rehealuse warandust. Kas temal on õigus lõhkumise wastu seista?

Wastus: Kui ühine maa teie mõlemate nimel seisab, siis ei wõi Teie seda mitte nõuda, waid peate kohut pulama, et ta teid ära lahutaks. Sooned wõite igatahes uued ehitada, ja kui wend nõus ei ole poolt osa tasuma, jääwad nad täitsa Teile.

Rüsim. 35. Minu naaber ehitab minu hoonete ligidale tulekardetawa hoone: wiljaküüni, kus aurumasinaga wilja peksuma hakatakse. Et ta aurukatla jaoks ühtegi isearalist ruumi ei ehita, waid selle murule jätab, siis wõiwad tulekübemed katlast kergeste umbes 20—30 sammu kaugusel olewatesse teistesse hoonetesse lennata ja sellest tekkiw tulekahju wõib kõiit minu hooned tuhaks teha. Kas wõin ma temale rehepeksmist nimetatud kohas keelata?

Wastus: Praegu ei wõi Teie seda keelata; on ta aga tulega ümberkäämises hooletu, wõite politseile teada anda ja pärast õnnetust kahjutasu nõuda.

Rüsim. 36. Rahel peremehel on maade piirid waba kokkuleppimise keel kaardi piiridest kõrwale aetud. Piiri muutmise ei ole kirjalliku lepingut tehtud ega ka maa kaartides muundatust ette wõetud. Kas wõib teine piirimuutjatest piirid õigele alusele ümber rajada, kui ta üks seda ei luba?

Wastus: Kui teine pool kindlaks saab teha, et teie wahel niisugune kokkuleppimine oli, siis ei saa Teie tagasi

astuda ja ta võib Teie käest lohtuga nõuda, et piirid muudetud saaksid (kõikuleppimise järele).

Küsim. 37. Meie oleme wiis öde ja kaks wenda. Wanem wend teenis isa juures kolmekümne-aastajeni. Siis andis isa ilma mingisuguse testamendita rendikoha kõige kraamiga wanema poja nimele. Isa elas kaksümme aastat wanema poja juures; kümme aastat sellest tegi ta söögi eest head, aga teine kümme aastat sõi muidu. Kas wanemal pojalt on õigus söögiraha nõuda?

Wastus: Lapse lohus on wanemale, kes seda tarwitab, ülespidamist anda. Sellepärast ei või wanem poeg teiste käest midagi nõuda.

Küsim. 38. Oleme wäite küla 12 talukohaga kui saarekene ümberingi K. walla piirides oma wallamajast 8 wersta kaugel, kuna aga naabruses olew K. wallamaja kõigest 3 $\frac{1}{2}$ wersta kaugel on. 1913. a. andsime komisjarile palwe, et meid naabri K. walla liikmeteks üle lubataks minna. Komisjar jättis palwe tähele panemata. Meie aga saame selle läbi palju kannatada. Oma wallamaja poole, mis kaugemal on, meil mingit wäljakäimist ei ole, kuna aga lähemalolewa K. wallamaja poole kõik meie wäljakäimised on. Kas oleks seda võimalik uueste ette wõtta? Kuhu poole peame sellekohase palwega pöörama? Misjuure adwokat oleks soowitaw?

Wastus: Siin ei saa adwokat aidata. Kui wälitsus teie soowi ei taha täita, ei või teie midagi teha.

Küsim. 39. Suhtusin kellegi tüdrukulapse waderits; lapse ema oli minu teada ennemalt Luteri usku ja ta tahtis ka, et laps selle usu järele ristitaks. Et aga tema ristimisetähte käepärast ei olnud, sai laps waderite wastutulusel Luteri usku ristitud. Pärast tuli aga ilmsiks, et lapse ema juba ennemalt Greeka-katoliku usku läinud. Mis on selle tagajärg? Kudas võib sellest süüst wälja pääseda või misjuurest trahwi kannawad waderid selle eest?

Wastus: Et Teie ei teadnud, et lapse ema Greeka-katoliku usku on, ei või Teil midagi süüd olla. Süü on emal, kes seda warjas. Karistus on kindlusewangistus kuni ühe aastani.

Küsim. 40. Ostin teise mehega kogu talukoha. Müüd müüb kaasomanik oma osa kellegile teisele (mina osta ei taha). Käsihaha on makstud 50 r., ostukontrakt on weel kinnitamata. Müüd tõstis kaasomaniku isa 200-rublalise nõudmise, mis ta wälja mõisteti. Viitawat warandust tal enam ei ole. Nõudja tahab kontrahi kinnitamist seisma panna ja lohta oksjonile minna lasta; täitmiselehe on ta (nõudja) juba pristawi kätte andnud. Mina kui talu teise poole omanik olen huwitatud, kas võib rahukohtu pristaw Ges-

timaal liikumata warandust oksjoneerida, ja kui võib, kas müüda see talu terwelt või kaasomaniku osa üksi, või kui terwelt, mis sugused õigused on mul oksjonil? Koht on põllupanga abil ostetud, minu ja kaasomaniku nimel krepsteritud. Koht on 49 desj. suur, sellest 5 desj. põldu.

Wastus: Teie mehe osa võib ära müüda saada; kohtupristaw toimetab õieti: tema võib nõudmise Gestimaal liikumata waranduse peale pöörata. Müüda see ainult teie mehe osa.

Rüsim. 41. Elan Gestimaal; mees on surunud ja mul on praegu kaks poega ja üks tütar. Wanem poeg saab 24. septembri 1914. a. kahetümne-aastaselt, noorem 2. mail 1914. a. 17-aastaselt, tütar on 8-aastane. Kas on mul võimalik mõlemat poega kroonuteenistusest wabastada sellega, kui mina oma noorema poja oma ärasurnud mehe õele kasupojaks kirjutan, kes 44-aastane tüdruk on ja minu nooremat poega omale tahab. Palun seletust, kuidas seadus selle küsimuse peale waatab?

Wastus: Et noorem poeg juba 17 aastat wana on, siis ei wabasta kasulapselt andmine teda mitte sõjawäeteenistusest: seda oleks kuni 10. eluaastani pidanud tegema.

Rüsim. 42. Ostin 25 aasta eest taluperemehe käest 7½ tiinu maad: üks weerand talu krundist, kaks tiinu põldu ja üle selle karja- ja heinamaa. Aga nüüd on tarwis wabaduse pärast ära müüa. Kontrakt ja kaart on Haapsalu notariuse Niibergi juures kinnitatud. Nüüd müüsin ühele mehele ära ja läksime Lihula notariuse juurde; tema ütles, et seda kohta ei saagi müüa, sest ta olla krepstis alles lahutamata. Nüüd tahab see taluperemees, kelle koha küljest maa ostetud, kohta tagasi võtta, nõnda et mina wõõrale müüa ei saa. Palun teada, kelle poole peab palwega pöörama ja kes seda võib ära diendada, nõnda et müüa võib, sest mina maksin kõik koha wälja?

Teine palwe: Mina rentisin taluperemehe käest koha, mille eest 45 rbl. aastas renti maksin. Lihula notariuse juures kinnitasime kontrahi, mille järele enne 5 aastat mind keegi ei või sealt koha pealt wälja ajada; kuigi peremees juhtub ära surema, ei tohi ta pärijad mind enne 5 aastat koha pealt ära ajada. Nüüd müüs rendileandja oma koha ära ja sunnib mind wälja minema. Kelle poole pean ma palwega pöörama ja kui palju wõin ma kahjutasu nõuda?

Wastus: Teie asjad on nii korraldamata, et ainult asjatundja — adwokat — neid võib joonde seada. Pöörake adwokadi poole.

Rüsim. 43. Kas on politseil õigus abielus olemat naisterahwast wägise sundida Greeka-katoliku usu preestri juurde minema, sest et tema oma mehe järele ew. Luteri usku

tahab minna ja selleks ka luba konsistoriumi poolt käes on. Pealegi on politsei teda karistada ähwardanud, sest et tema esimest kutsset isiklikult kätte ei saanud ja ka kodust äraoleku pärast minna ei võinud?

Vastus: Politseil ei ole õigust inimest sundida preestri juurde minema; kui preester tahab inimest noomida, peab tema inimese üles otsima.

Rüsim. 44. Rahe ja poole aasta eest kaotasin haiguse läbi oma töötegemise-võimaluse; siitamaani olen katunud ikka kudagi moodi läbi ajada, aga nüüd on edasielamine võimata. Tahaksin wallalt abi saada, aga selle poole pean palwega pöörama, kas wallawalitsuse või komisjari poole?

Vastus: Wallawalitsuse poole.

Rüsim. 45. Ostin paar aastat tagasi omale mõisamaa peal asuwa maja. Kontrakt oli endise majaomaniku ja mõisaomaniku wolniku wahel 50 aasta peale tehtud. Et kontrakti oma nime peale ümber kirjutada lasta, andsin selle notariuse kätte, kes peale selle nii raskete haigeks (joomahullustusesse) jäi, et kõik paberid kohtu poolt ära korjati, ühtlasi ka minu kontrakt. Nüüd ei tea ma, kust ma oma kontrakti peaksin kätte saama. Rahukohtunik, kellelt ma teakust palusin, lasseb mind juba üle kolme kuu wastuse peale oodata. Misuguse asutuse poole pean ma selles asjas pöörama?

Vastus: Rahukohtunik ei ole mitte kohustatud Teile selles asjas teateid andma. Oma paberid peate selle asutuse käest nõudma, kes nad notariuse käest ära võttis.

Rüsim. 46. Minul on talukoht Viivimaal kroonu wallas, mis teise isikuga pooleks on; esimest poolt kutsutakse krepostiraamatu järele nr. a ja teist nr. b. Mõlemal on omaette kontrakt. Nüüd tahab teine pool oma kohta ära müüa. Kas on teisel poolel ostmise juures eesõigust?

Vastus: Kui kohtadel oma iseseisew kontrakt ja kui nad mõlemad iseseisewalt kreposteritud, siis ei võiks teisel poolel ostmise juures eesõigust olla, kui see mitte kontrahis juba ära tähendatud ei ole.

Rüsim. 46. Pean Tallinnas 3. järgu toiduainetepoodi. Aktiisivalitsus sunnib uufe kohale suurt silti panema. Kas olen kohustatud nõudmist täitma või ei?

Vastus: Olete.

Rüsim. 47. Üürisin Tallinnas enesele korteri. Olen üsti ning tahtsin oma wenda kaasüüriliselt wõtta. Majaperemees ei andnud majaraamatut teadaandmiseks ja ütles, et tema kaasüürilisi ei lubawat, ja kui ma tahan oma wenda enda juures pidada, siis lubas 2 rubla üüri juurde lisada. Kas on majaperemehel õigus teelata kaasüürilist enda juur-

de wõtmašt ja kas wõib tema üüri juurde panna selle põh-
juse pärašt, et oma wenna enda juurde wõtän, ja kas wõim
tema peale laebtust tõsta?

Wastus: Eraseaduse paragr. 4029 põhjal ei ole Ces-
timaai ega Liiwimaal üürnikul mitte õigust ilma omaniku
loata üüritud asja teisele edasi üürida. Et aga kaasüürilise
wõtmine ka teatawas mõttes üüritud asja (olguugi osalt)
edasiandmine on, siis tuleks selle juhtumise kohta nim. pa-
ragrafi määrust tarwitada, millest järeldada wõib, et Teil
ilma majaperemehe loata mitte õigus ei ole kaasüürilist wõtta.

Rüsim. 48. Märtsikuu 1911. a. kirjutas kohtupristaw
nõudja palwe peale kohtufulude tasumiseks minu liikwa
waranduse 15 rbl. wäärtuses üles. Waranduse müümine
kuulutati 15. aprilliks 1911. a. Nõudja kirjaliku palwe
peale jäi oksjon pidamata ja ülestkirjutatud warandus jäi
aresti alla ning on tänase päewani aresti all. Palun ju-
hatust jelle üle, kui kaua wõib nimetatud warandus aresti
all seista? Kolm aastat on juba möödas, kui warandus
üles kirjutati.

Wastus: Warandus wõib senini aresti all seista, kui
wõlg tasumata on. Iseäralist termini seaduse poolt selleks
ei ole määratud. Tahate warandust aresti alt lahti saada,
siis makske kohtuse tarwilik kautsjon sisse ja paluge, et
kohus aresti pealt ära wõtats.

Rüsim. 49. Minu mees ostis Cestimaa piirides ole-
wa ostetud talukohta omanikult maad, mis tema kohast ära
lahutatud. Nüüd suri minu mees ära ja ma jäin kolme
alaealise lapsiega järele. Kas on minul wõimalik kohta põl-
lupanka anda? Kontrakt ei ole minu nimel, waid minu
mehe nimel, ja suurem summa on sellest juba ära makstud,
aga puuduwa summa tahaksin põllupanga abiga maa en-
disele omanikule ära maksta.

Wastus: Enne ei ole Teil kohaga midagi wõimalik
teha, kui Teie mitte kohtu poolt seaduslikuks pärijaks kin-
nitatud ja koht Teie nime peale kreposteritud ei laa. Sel-
lepärašt tuleb Teil asja jellest ossast algada.

Rüsim. 50. Olen mõisa kuuendikukohta rentniš Cesti-
maal. Kuni minewa aastani ei olnud minu ja mõisniku
wahel mingisugust kirjalikku rendilepingut. Minewal aastal
kuulutatakse mõisnik kohaliku wallakohtu läbi uued renditingi-
mised, mille juures tema 50 protš. wõrra renti kõrgendas.
Seadusliselt kinnitatud rendilepingut ei ole ikkagi. Tahaksin
mõisnikult 6 aasta peale seaduslikult kinnitatud rendilepin-
gut nõuda. Kas on see wõimalik ja misuguse ametliku asu-
tuse poole peaksin mina selles asjas pöörama? Kas on mi-
nul õigus ehituste ja hoonete paranduste ning ka mõnede
muude kohasse puutuwate asjade paranduste (kaewu rakete

(is)epanemine) eest taju nõuda, ilma et minul ehituste pa-
randuste jaoks mõisnikult kirjalik luba oleks. Mõisnik
andis materjali. Kui renditalu hooned nii lagunenud on, et
kohapidamine selle läbi võimataks saab, kas on minul
õigus nende ehitust mõisnikult kohtu teel nõuda?

Vastus: Eestimaal Talurahwaseaduse paragr. 65 põh-
jal maksab 6-aastase rendilepingu sundus ainult talu-rendi-
maa kohta. Kuuendikumaa on paragr. 17 põhjal sellest välja
arvatud ja mõisniku on woli sellega toimetada, kuidas heaks
arwab. Rendilepingu pikendamist 6 aastani ei ole Teil
sellega mitte võimalik nõuda. Mis tasunõudmisesse ehituste
ja hoonete asjus puutub, siis leiate selle kohta seletust „Si-
gusest ja kohusest“ nr. 2 j. a. Kõsim. nr. 13.

Kõsim. 51. Elan Eestimaal ja ostsin 1912. aastal 3¹/₂
tiinu mõisa metsamaad ja maksin kohe täieste ära (1250
rbl.). Esimese kaubalepingu kirjas ei ole mul mingid kütse-
dawaid tingimisi, aga nüüd tahetakse kontrakti üles panna,
et mul ei ole wiski luba ega awaliku thee- ja õmaja awamise õi-
gust, ja kui ma tahan seda maad ära müüa, siis on mõisal ees-
õigus tagasi osta. Palun õigusetundjatelt seletust, kas on
mõisal õigus niisuguseid tingimisi pärast ostmist kontrakti
panna, ja kui ei ole, kuhu poole pean oma taebtuse ära
andma?

Vastus: Kui Teil esialgne kontrakt wormilikult oli
tehtud, siis ei ole mõisnikul võimalik seda pärast milgi tin-
gimisel omawoliliselt muuta. Kui ta siiski seda teeb ja Teile
õigusi kütseandab, siis tuleb sellekohase nõudmisega ringkonna-
kohtu poole pöörduda.

Kõsim. 52. Elan Liwimaal. Olen kuus aastat abi-
elus olnud ja nüüd on minu abitaasa ära surnud ja lapsi
ei ole. Naise nime peal on hoiukassas raha. Kuidas saan
ma selle raha kätte ja kas on naise sugulastel sellest rahast
ka õigus saada wõi mitte? Testamenti ei ole ja kui olekski
olnud, kas oleks neil õigus sellest rahast osa saada wõi on
ta kõik mehe omandus? Warandus ei ole lahus.

Vastus: Hoiukassast ei saa Teile muidu raha kätte,
kui peate ennast kohtu poolt kui seaduslik pärija kinnitada
lastma. Sugulased saawad mahajäetud pärandusesummat
poole omale, kuna teine pool Teile jääb.

Kõsim. 53. Elan Liwimaal. Olen Luteri usku. Elasin
naisega kuus aastat ühes. Oli kaks last. Naine elas minu
kõrwal liiderlikku elu; oli hooletu majapidamises ja raiskas
warandust. — Et mina seda sallida ega kannatada ei
wõinud, läksin kolm aastat tagasi naise juurest ära. Peale
minu äraoleku oli weel üks laps kolmandal aastal. Kas
saab naisest lahutada, kuidas ja kus kohta tuleb taebada

ja kumbale jääwad faks last ja kui palju mul sellega tulu läheb?

Vastus: Palwekiri abieltu lahutamise üle tuleb Teil Riia Luteri usu konsistoriumi anda. Kas põhjused lahutamiseks küllalt tõsised, on kirja teel ära seletada raske. Oleks soovitatavam, kui selles küsimuses, nii ka üleüldse abieltu lahutamise asjas, juusõnal asjatundja poole pöörata. Kellele lapsed jääwad, seda otsustab kohus.

Küsim. 54. Mul on Gestimaal väike kuuendikukoht wallamaa peal, ligi 1½ dessatini suur. Minewa aasta 24. juulil üteldi wallakohtu ees kohast üles. Kontrahiti viimase ajal ei olnud; viimase kontrahi tähtaeg sai 1906. a. 23. apr. täis ja raharent oli selle kontrahi järele 50 rubl., mis teoga tasuti, kuid kolmel viimasel aastal maksin rendi rahaga ära. Müüd, kui lahti üteldi, ei antud muud põhjust, kui lubati uued kontrahid anda, aga ei antud uusi tingimisi enne teada kui 21. detsembril 1913. a. ja pandi renti 50 rubla juurde, wõi tasu seda teoga, mis wähe odavam tuleks. Balun wastust, kas olen sunnitud jüripäewal 1914. a. kohast lahkuma, kui ei taha uut renti maksta, wõi on weel õigus üks aasta edasi pidada wana rendiga lei põhjusel, et ei antud ennem uusi renditingimisi teada?

Vastus: Kuuendikukohta walla maa peal olla ei wõi. Arwatavaste on Teil kuuendikukoht mõisa käest. Kui asi nii, siis ei maksa Teile koha kohta mitte harilikud renditingimised, waid mõisnik wõib neid omapead ära määrata. Sellepärast ei saa Teile neid renditingimisi, mis talu-rendi-maa kohta maksawad, mitte nõuda. Kui Teil kohast lahkumise kohta mingid iseäralisi tingimisi rendilepingus ei olnud ja kui Teil omaniku wastu tehtud paranduste ja ehituste pärast wastunõudmist ka ei ole, siis tuleb jüripäewal ifka ära kolida.

Küsim. 55. Olen taluperemehe poeg, 17 aastat wana, tahaksin sõjariistade kandmise luba. Kas saab seda? Kui saab, kust tuleb tellida ja mis tuleb ligi maksta?

Vastus: Püsiluba saamiseks tuleb sellekohane palwekiri kubernerite nime peale sisse anda, kas otsetohe wõi kohaliku politseiülema kaudu. Palwekirjale tuleb faks 75-kop. marki peale panna.

Küsim. 56. Olen kooliõpetaja, kas pean wallamaksu maksuma wõi ei pea?

Vastus: Kooliõpetaja-amet ei wabasta iseenestest weel pearahast.